

WEST-BRABANTS DIALECT

‘Hollandse trekken in ’t Berregs’

Berregse Kamer viert 20-jarig bestaan met symposium Dialect...Toen, Nou en Strak.

BERGEN OP ZOOM – Een Friezin naar een symposium over West-Brabantse dialecten sturen is net zoiets als een West-Brabander het alom bekende Friese gezegde ‘*Bûter, brea en griene tsiis, wa’t dat net sizze kin is gjin oprjochte Fries*’ foutloos laten uitspreken. In beide gevallen wordt het niets, en toch heb ik me als Friezin prima vermaakt op het symposium dat zaterdag in Het Zwijnshoofd in Bergen op Zoom is gehouden door het Dialectgenootschap De Berregse Kamer. Niet in de laatste plaats vanwege de bijdrage van taalkundige dr. Jan Stroop. Een rustige, ietwat houterig ogende man die zich op het podium ontpopt als een kostelijk verteller die met regelmaat de lachers op zijn hand heeft. Stroop, van origine uit Heerle, is raskenner van de Nederlandse taal en haar dialecten. Toch leert hij net zo makkelijk van zijn publiek als het publiek van hem. „Oh, zeggen jullie dat niet meer zo in Berrege? Nou, dan pas ik de presentatie voor de volgende keer even aan.” In rap tempo komt in grote lijnen de ontstaansgeschiedenis van de Nederlandse taal en haar dialecten voorbij om vervolgens uitgebreid in te gaan op de dialecten van nu. „Als je de kleinste verschillen meetelt dan zijn er in Nederland misschien wel tweeduizend dialecten. Dat doen we dus niet. We kijken naar de grote verschillen en onderscheiden dan dertig groepen van dialecten.” Hij verhaalt over de Antwerpse invloeden op de West-Brabantse dialecten, hoe de lange *i* uiteindelijk een *ij* is geworden, de *u* een *ui* en dat het helemaal niet typisch Berregs is om de *h* niet uit te spreken. „Dat is in veel West-Brabantse dialecten zo. De *h* is ook niks, het is een rotklank. Ik heb zelf moeite met het uitspreken van de *h*. Maar ja, soms moet je nu eenmaal ABN spreken. Bij mij gaat dat wel eens fout.” Nog zo’n onmogelijke klank is vol-

door
Mariëtte den Engelse
mariette.denengelse@bndestem.nl

gens Stroop de *sp* aan het eind van een woord. „Het klopt gewoon niet, de *s* moet aan het eind van een lettergreep staan. Woorden die op *sp* eindigen hadden vroeger ook allemaal twee lettergrepen zoals *wespe* en *gespe*.” Uitzonderingen op de Antwerpse invloeden zijn er ook. Zo spreken ze in Antwerpen van *suiker* maar zeggen we in West-Brabant nog *suker*, evenals in Zeeland. Daar moeten we volgens Stroop ook de verklaring zoeken. „Het heeft te maken met de suikerindustrie. Veel suikerbieten werden in Zeeland geteeld, maar de verwerking ervan was in Dinteloord. Om goed met de Zeeuwse boeren te kunnen communiceren zijn we *suker* blijven zeggen.” En zo kwamen er meer weetjes voorbij. Dat ze in Steenberghe *jij* zeggen en niet *gij* zoals in de rest van West-Brabant komt omdat Steenberghe op de grens met Holland ligt. En *als je* is in vrijwel alle West-Brabantse dialecten *agge*, maar in Roosendaal zeggen ze *adde*. „Dat is iets eigens voor Roosendaal. Maar dat is dan ook het enige hoor”, grapt Stroop die zelf heerlijk om zijn eigen humor kan lachen. Natuurlijk kwam ook het specifieke Berregse dialect aan de beurt. Met een geluidsfragment laat Stroop horen hoe hij alleen al aan de uitspraak van het voegwoord *en* een Bergenaar herkent. De *è* klinkt als een *a*. Rijtjes met voorbeelden kwamen voorbij. Zo is *met elkaar* in Berregse *mè mekaar* en *meej mekaor* in de rest van in West-Brabant. En in Berrege zeggen ze *me n’ebbe* waar West-Brabanders *w’emme* zeggen. En dat zijn volgens Stroop toch echt Hollandse invloeden. „Het Berregs vertoont daar

Hollandse trekken.” Een mogelijke verklaring heeft hij ook. „De militaire kazernes werden vroeger geleid door Hollandse officieren. Die waren van adel en zo. Dat taalgebruik is kennelijk voor een deel overgenomen.” Voorafgaand aan Stroop hield Prof. Jos Swanenberg een verhandeling over de huidige stand van zaken van het dialectgebruik.

“De *h* is een rotklank. Ik heb zelf moeite met het uitspreken van de *h*”

Jan Stroop, taalkundige

■ Taalkundige Jan Stroop, oorspronkelijk uit Heerle, geeft uitleg aan het publiek en leert daar tegelijkertijd ook van. foto's Peter van Trijen/het fotoburo

Na de beide colleges over dialecten is het tijd voor wat leut in het Zwijnshoofd. Brigit Bakx van de Berregse Kamer ontpopt zich als Brigit Tensen (nicht van Caroline Tensen) als een bekwame quizmaster bij het spel *Êen tege de meute* waarbij deelnemers kunnen kiezen uit een gemakkeleke of moejeleke vraag. Alle vragen hadden betrekking op het Berregse dialect en werden in het plat Berregs gesteld. Het was hilarisch afgaande op de reacties uit het ongeveer vijftig koppen tellende publiek. Voor mij was er geen touw aan vast te knopen. *Ik bin en bliuw in Friezinne.*

www.deberregsekamer.nl

Berregse Kamer, bewaarder van dialect

door **Mariëtte den Engelse**

BERGEN OP ZOOM – Het is twintig jaar geleden dat het Dialectgenootschap De Berregse Kamer voor de eerste keer het Gròt Berregs Diktee hield. Om dat te vieren was er zaterdag in Het Zwijnshoofd een dialectsymposium met als thema: Dialect... Toen, Nou en Strak. Zo’n vijftig liefhebbers van het dialect kwamen erop af. „We hebben breed uitgenodigd”, vertelt Brigit Bakx van de Berregse Kamer. „Er zijn mensen van heemkundige Kring De Drie Heerlijkheden uit Zundert binnen, maar ook van carnavalsvereniging De Snoeken uit Hoogerheide en natuurlijk de Geschiedkundige Kring uit Bergen op Zoom.” Allen hebben hetzelfde doel, het conserveren van de taal. De Berregse Kamer zet zich sinds 1994 in voor behoud, vastleggen en uitdragen van het Bergs dialect. In de jaren ’90 was er volgens de Berregse Kamer een sterke opleving van de interesse in het dialect. Er werd zelfs wel gesproken van een ‘dialectrenaissance’. Het genootschap doet veel om het dialect levend te houden. Zo is er jaarlijks het Gròt Diktee, maar ook het jeugddiktee, wordt er een *Leske Berregs* gegeven op basisscholen en is er een stadswandeling langs straten en pleinen met een oude volksnaam. Op het symposium kwamen nieuwe ideeën voorbij om het dialect als cultureel erfgoed van een stad of streek te bewaren. Zo stelde iemand voor een jeugdafdeling van de Berregse Kamer op te richten.

„Verjonging is nodig, anders valt het dialect straks weg”, was de boodschap. Ook de vooroordelen moeten de kop in worden gedrukt. „Een dialect is niet plat of oubollig, we moeten het vanzelfsprekend laten zijn.” Dat in Bergen het dialect onlosmakelijk is verbonden met de Vastenavond betwistte niemand. „Ik kan me geen Vastenavondkrant in het Nederlands voorstellen.

“Als je is in het West-Brabants agge, maar in Roosendaal zeggen ze adde”

Jan Stroop

■ Het is niet alleen luisteren op het symposium, er is ook ruimte voor discussie in het Zwijnshoofd.